

COP28'den veya bir petrol üreten ülkede iklim müzakerelerinden ne beklenmeli

Автор(и): Николай Петков, Климатека

Дата: 03.12.2023 Брой: 12/2023

COP28 şimdiye kadarki en kalabalık iklim değişikliği konferansı olacak gibi görünüyor. Küresel ısınmanın 1.5°C ile sınırlandırılmasını nihayet sağlama amacıyla birçok konunun tartışılması bekleniyor. Son aylarda, konferansın gündem maddelerini belirleyen çeşitli BM etkinlikleri gerçekleşti, ancak Gazze ve Ukrayna'daki savaşların bu çabaları baltalayabileceği endişeleri var. Ayrıca COP28, otoriter bir rejime sahip petrol üreten bir ülkede düzenlenecek. Bu yıl ilk kez Bulgaristan, gelecek yıl COP29'a ev sahipliği yapma umuduyla konferansta kendi pavyonuyla yer alacak. Tüm bunlar, küresel sıcaklık ve sera gazı konsantrasyonlarının rekor seviyelerde olduğu ve Paris Anlaşması'nın uygulanması için gerçekçi zaman diliminin neredeyse dolduğu bir döneme denk geliyor.

Bu yıl, 30 Kasım - 12 Aralık tarihleri arasında, Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Dubai kentinde, Taraflar Konferansı'nın 28. yıllık toplantısı, daha yaygın bilinen adıyla COP28 düzenlenecek. Toplantıda, yaklaşık 200 ülkenin temsilcileri iklim değişikliğini sınırlama ve ele almaya yönelik önemli konuları tartışacak ve müzakere edecek.

197 ülkeden delegelerin, çok sayıda kuruluşun temsilcileri de dahil olmak üzere konferansa katılması bekleniyor. Tüm katılımcıların toplam sayısının 70.000 kişiye ulaşması bekleniyor; bu da bu yılki COP'u tarihin en kalabalık iklim zirvesi yapacak.

Bu yılın ana konuları ne olacak?

Hatırlanacağı üzere, geçen yılki konferansın sonunda, yoksul ülkeleri iklim değişikliğinin sonuçlarından tazmin edecek bir "Kayıp ve Zarar" fonunun kurulmasına yönelik ilk kez anlaşmaya varılmıştı. Ancak bu ve COP27'de açıklanan diğer taahhütler, ilerleme kaydedilmiş olsa bile, yasal olarak bağlayıcı değil.

Şimdiye kadar yapılan müzakereler, bireysel ülkelerin taahhütleri ve uygulanan kamuoyu baskısı temelinde, tartışılması en muhtemel konular şunlardır:

- **İlk küresel değerlendirme süreci sonuçlandırılacak** – Ülkelerin Paris Anlaşması hedeflerinin genel uygulanmasında kaydettikleri ilerlemeye dair ayrıntılı bir teknik değerlendirme. Bu süreç anlaşma metninde yer almakta ve ileri hedeflerin belirlenmesi için kilit öneme sahiptir.
- **Paris Anlaşması'nı imzalayan ülkelerin Ulusal Katkı Beyanlarının güncellenmesi** – Geçen yıl gerçekleşmeyen bir adım. Son yıllarda dünyadaki çoğu ülke hedeflerini güncelledi, ancak bunlar 1.5°C hedefi için hala yeterli değil.
- **2030 yılına kadar yenilenebilir enerjinin üç katına çıkarılması için küresel bir anlaşmaya varılması** – ABD ve AB'nin yanı sıra ev sahibi BAE dahil 60 ülke tarafından destekleniyor. Bu hedef, Paris hedefleri dahilinde kalmanın gerekli koşulları arasında yer alıyor.
- **"Kayıp ve Zarar" fonunun mekanizmasının belirlenmesi** – Geçen konferansta anlaşmaya varıldıktan sonra, şimdi somut bir şekil alması gerekiyor – hangi yolla, hangi ülke ve gruplar için ve ne kadar fon ayrılacağı.
- **Küresel Uyum Hedefi'ne ulaşmak için bir çerçevenin kabul edilmesi** – Böyle bir hedef Paris Anlaşması'nda yer alıyor, ancak şu ana kadar somut bir şekli yoktu. Erken uyarı sistemleri ve belirli bölgelerdeki gıda sistemlerinin dönüşümü gibi önlemler için önemli destekleri içermeli. Kilit sorun, 2021 Glasgow İklim Paketi'ne uygun olarak ikiye katlanması gereken finansmandır.

- **Fosil yakıtlardan kaynaklanan emisyonların (aşamalı olarak) sonlandırılmasına yönelik bir hedefin resmi olarak dahil edilmesi** – Bu aşamada böyle bir hedef hala resmi iklim anlaşmalarında yer almıyor. Ülkelerin şimdiye kadar üzerinde anlaştığı en yakın hedef, kömür üretiminin aşamalı olarak azaltılması, ancak sonlandırılması değil. Bu aşamada sadece bireysel ülkeler kullanımlarının tamamen sonlandırılmasını talep ediyor.
- **İklim değişikliğinin hafifletilmesi, emisyon ticareti, finansman vb.** Bunlar önceki yıllardan kalan, üzerinde çalışılmaya devam edilen konulardır.

Konferansların önündeki başlıca zorluklar arasında kilit oyuncular – ABD, AB, Çin ve Rusya – arasındaki gergin ilişkiler yer alıyor.

Örneğin, bu aşamada 2024'te COP29'a ev sahipliği yapılması hala belirsiz. Doğu Avrupa bölgesinden bir ülkede düzenlenmesi gerekiyor, ancak BM'de onayı olmadan bir COP mekanı belirlenemeyen Rusya, büyük olasılıkla Ukrayna'daki savaş nedeniyle forumun bir AB ülkesinde düzenlenmesini engelliyor.

İyi haberler arasında, ABD ve Çin devlet başkanlarının ülkelerinde yenilenebilir enerji kaynaklarının payının önemli ölçüde hızlandırılmış bir şekilde artırılması ve fosil yakıtların payının önemli ölçüde azaltılması konusunda karşılıklı anlaşmaya varmış olmaları yer alıyor.

Devletler arasındaki gerginlikler, Dubai'deki müzakerelerin olası engelleri arasında

Ancak COP öncesinde, Çin ve Rusya'nın fosil yakıtlara ilişkin pozisyonları, bunların kullanımının aşamalı olarak sonlandırılmasına karşı çıkmaya devam ediyor. Ancak ABD ve AB'nin de böyle bir hedefe özel bir destek ifade etmemesi bir gerçek. Çin ve Rusya ayrıca yakıtların sınırsız yakılmasının sonlandırılmasına da karşı, yani yakıtların yaşam döngüsü boyunca emisyonları azaltmaya yönelik önlemler alma niyetleri yok; oysa Avrupa Birliği için bu bir öncelikli hedef olarak tanımlanıyor.

Bu yıl, konferansa katılanlar arasında kaçınılmaz bir gerilim kaynağı İsrail ve Gazze'deki savaş ve muhtemelen yine Ukrayna'daki savaş olacak. Bu tür forumlar, bu konuların küresel olarak ele alınması ve hesap sorulması için, çok sayıda dünya liderinin bir araya gelmesi ve kamuoyunun dikkati nedeniyle az sayıdaki fırsatlardan biri. Ancak bu çatışmaların, özellikle etkilenen bölgelerle ilgili konularda müzakereler sırasında bir engel teşkil etmesi mümkün. Gazze'deki savaş, ABD Başkanı Joe Biden'ın COP28'e katılmasının beklenmemesinin en muhtemel nedeni.

Son birkaç ay içinde, BM tarafından düzenlenen birkaç başka uluslararası forum gerçekleşti.

Ve bu toplantılar kendi başlarına önemli bir ilerleme kaydetmese de, yapılan tartışmalar COP28 sırasındaki görüşmelerin temellerini attı.

Bunların en önemlileri arasında Haziran ayındaki Bonn zirvesi yer aldı. Tartışmalı bir konu olmaya devam eden "Kayıp ve Zarar" mekanizması da dahil olmak üzere bazı konularda hafif bir ilerleme kaydedilse de, müzakerelerin sonucu tatmin edici olmamakla nitelendirildi.

Asya-Pasifik İklim Haftası

Diğer toplantılar arasında Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Afrika, Asya ve Pasifik ile Latin Amerika ve Karayipler'in dört "iklim haftası" yer aldı. Bu forumlar sırasında politikacılar, uzmanlar ve iş dünyası ile sivil toplum temsilcileri, ilgili bölgeler için yerel zorlukları – aşırı olayların riskleri ve aynı zamanda harekete geçme fırsatlarını – örneğin daha iyi afet müdahalesi, etkilenen topluluklar için finansman, enerji dönüşümü vb. tartıştılar.

Avrupa Birliği'nde bazı kilit gelişmeler kaydedildi. 16 Kasım'da, mevcut haliyle 2021 Küresel Metan Taahhüdü'nde belirlenen 2030 yılına kadar metan emisyonlarında %30'luk planlanan azalmayı başaramayacak olsa da, metan emisyonlarını ilk kez düzenleyecek ve sınırlayacak bir yönetmeliğin nihai şekli üzerinde anlaşmaya varıldı. Bu yıl ayrıca, "55'e Uyum" yasama paketinden 2030 yılına kadar %55 emisyon azaltımı ve 2050 yılına kadar iklim nötrlüğü hedeflerini içeren Binaların Enerji Performansı Direktifi de güncellendi.

Genel olarak, COP genellikle ülkelerin mevcut hedeflerini yükseltmek için bir yer haline geliyor, bu nedenle daha iddialı hedefler için taahhütlerde bulunulması muhtemel.

Bu yıl COP'a yönelik en büyük eleştirilerden biri, ev sahibi ülkenin insan haklarına saygı düzeyi düşük, protestoların yasak olduğu bir petrol devleti olmasıdır. Ayrıca, COP Başkanı – Sultan Al Jaber, BAE'nin ulusal petrol şirketinin yöneticisidir. Açıklamalarında fosil yakıt kullanımının aşamalı olarak sonlandırılması yerine azaltılması çağrısında bulunuyor. İklim aktivisti Greta Thunberg, bu yılın başlarında BAE'nin ev sahipliğini "